

Peršín, Kryštof

Biografie Marji Grólmusec

Opera Slavica. 2024, vol. 34, iss. 1, pp. 185-188

ISSN 1211-7676 (print); ISSN 2336-4459 (online)

Stable URL (DOI): <https://doi.org/10.5817/OS2024-1-24>

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/digilib.80580>

License: [CC BY-SA 4.0 International](#)

Access Date: 16. 09. 2024

Version: 20240913

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

S odchodom Alberta Marenčina aj jeho generačných súčasníkov sa v umení, tvorbe, v myslení o kultúre a v kultúrnom aj spoločenskom živote postupne, v tichosti až nenápadne uzatvára neprehliadnuteľný čas minulého storočia. V ňom sa etablovali a v rozličných odboroch umenia tvorili a presadzovali jedinečné, svojsky formované, chápané a presadzované tvorivé a výrazové vklady do autentickej národnej a súčasne modernej európskej kultúry s rešpektovaným ich tvorivého, neprenosného a hodnotovo neprekonaného zázemia.

Viera Žemberová

Literatúra:

MARENČIN, A.: *Kto som. Zápisky–myšlienky–úvahy 1973 – 1996*. Bratislava: Marenčin PT, 2022. 238 s. ISBN 978-80-569-1963-8.

MARENČIN, A.: *Ludská totalita. Zápisky, myšlienky, úvahy 1996 – 2017*. Bratislava: Marenčin PT, 2022. 160 s. ISBN 978-80569-0846-4.

About the author

Viera Žemberová

Independent researcher, Košice, Slovakia
viazember@gmail.com

This work can be used in accordance with the Creative Commons BY-SA 4.0 International license terms and conditions (<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode>). This does not apply to works or elements (such as images or photographs) that are used in the work under a contractual license or exception or limitation to relevant rights.

<https://doi.org/10.5817/OS2024-1-24>

Biografie Marji Grólmusec

SACK, B.: *Maria Grollmuß 1896–1994. Biografische Annäherung und Erinnerungsnarrative*. Göttingen: Wallstein Verlag, 2023, 644 s. ISBN 978-3-8353-5372-5.

Pokud cestujeme oblastí bývalého Východního Německa, konkrétněji oblastmi Horní (a střední) Lužice, občas můžeme narazit na ulice či jiné objekty pojmenované po

Marji Grólmusec (německá verze jejího jména zní Maria Grollmuß). Mimo jiné je po této ženě, po otci Lužické Srbce, meziválečné političce a účastnici odboje proti nacistickému režimu, která zahynula na konci války v koncentračním táboře Ravensbrück, pojmenována lužickosrbská škola ve Slepom, centru dnes již v podstatě kompletně poněmčené střední Lužice.

Dnes je Marja Grólmusec v běžném povědomí v podstatě zapomenuta, ačkoliv byla zejména bývalým socialistickým režimem v Německé demokratické republice velmi vyzdvihována. Poválečné Východní Německo bylo budováno na silném „antifašistickém“ narativu a jeho ideologové využívali každou osobnost, jíž by mohli tento narativ podpořit (u Lužických Srbů existoval příslovečný trojlístek vyzdvihovaných obětí nacismu – Pawoł Njek, komunistický učitel zahynuvší v Buchenwaldu, Alojs Andricki, mladý římskokatolický kněz zavražděný v Dachau, a právě Marja Grólmusec. Dodnes je v lužickosrbském povědomí nejživější památka Alojse Andrického, který byl římskokatolickou církví v roce 2011 blahorečen). Ortografická pojmenování ulic po Marji Grólmusec jsou většinou pozůstatkem právě z této doby. Východoněmecký komunistický režim však nebyl jediný, který se pokoušel vměstnat Marju Grólmusec do těsného rámce své ideologie. Birgit Sacková, autorka rozsáhlé biografie, tedy pracuje se třemi hlavními liniemi výkladu života Marje Grólmusec, které nazývá „antifaschistische Widerstandskämpferin, sorbische Patriotin, katholische Märtyrerin“¹. Osobnost Marji Grólmusec byla vykládána a ohýbána podle těchto kritérií. Autorka dokazuje, že Grólmusec se každé z těchto škatulek vymykala – v období Výmarské republiky byla sice velmi krátce členkou Komunistické strany Německa (také ovšem sociální demokracie či katolické strany Zentrum), ovšem z ní byla v rámci frakčních bojů na sklonku křehké demokracie v meziválečném Německu vyloučena a později se angažovala v nejrůznějších malých komunistických a socialistických stranách vzniklých při sektářských bojích uvnitř komunistického hnutí. Fakt jejího vyloučení z komunistické strany byl v období NDR tabu a byl více či méně důsledně zamlčován. Také její vztah k lužickosrbskému národu není jednoznačný. Narodila se v Radworu, tedy ve vesnici, v níž je lužická srbština živá podnes, do rodiny lužickosrbského otce a německé matky. Rodina jejího otce patřila k vyšší střední třídě a brzy se přestěhovala do středoněmeckého Lipska. Do Radworu rodina jezdila v podstatě jenom na prázdniny. Marja Grólmusec tedy vyrostla mimo lužickosrbské prostředí – také vztah obyvatel její rodné vesnice k ní nebyl jednoznačný, neboť byla při svých návštěvách rodného domu pocíťována jako cizí element, navíc socialistický, který nebyl v silně katolickém prostředí právě oblíbený. Její vztah k vlastnímu národu procházel vývojem – národní vědomí se u ní probudilo bezprostředně po pádu Německého císařství a vzniku Výmarské republiky, která pro

1 Antifašistická odbojářka, lužickosrbská patriotka, katolická mučednice.

Lužické Srby znamenala prudký pozitivní národní vývoj. Listopadovou revoluci však Grólmusec prožila v Lipsku a tento zážitek v ní vzbudil obrat k socialismu a s tím zároveň obrat k německé kultuře, lužickosrbská otázka jí zůstala cizí. Své slovanské kořeny později znovuobjevovala po svém uvěznění, obsazení Československa a posléze po svém převezení do koncentračního tábora Ravensbrück, kde se setkala a sprátelila s mnohými ženami z Polska a Československa.

Ani obraz katolické mučednice není zdaleka přesný. Její vztah k náboženství a zejména k římskokatolické církvi rovněž procházel mocnými turbulencemi. Byla vychována v měšťansko-katolické rodině, v níž hrála víra velmi silnou roli. Po svém vstupu do komunistické strany sice uvažovala o oficiálním vystoupení z církve, ovšem nakonec od tohoto úmyslu upustila, neboť se strachovala o vztah se svou sestrou, vroucně věřící katoličkou. Později ve vězení k víře opět našla specifický vztah, ovšem poměrně neortodoxní. Ve svých dopisech kritizovala církevní hierarchii, pod slavjanofilskými vlivy jí začalo být blízké pravoslaví, zajímala se také o českou reformaci a husitství.

Birgit Sacková vykonala svou knihou velikou práci. Z nehojných archivních pramenů a vzpomínek nejrůznějších pamětníků (velkou práci na tomto poli vykonala lužickosrbská spisovatelka Marja Kubašec, která o Marji Grólmusec napsala v 70. letech biografický román *Hvězdy nad bjezdom*), představila obraz ženy, jejíž význam byl sice spíše marginální, ovšem její život představuje fascinující příběh zlomů a předělů první půle XX. století. Je to důležitý zdroj poznání nejen o méně známé Lužické Srbce, nýbrž také pro poznání dějin Německa po první světové válce. Život Marji Grólmusec ukazuje, jak křehká byla Výmarská republika, která neměla podporu v podstatě z žádné strany, a tudíž se tak lehko zhroutila. Dále se na příkladě Grólmusec ukazuje, jak neefektivní a „jalový“ byl odpor proti nacionálnímu socialismu zleva – levice byla zmítána ve frakčních a sektářských bojích a nedokázala se proti nastupujícímu nacismu dostatečně vymezit. Knihu lze doporučit každému zájemci o dějiny Lužických Srbů, politické dějiny Německa po první světové válce i o dějiny z pohledu žen. Velká škoda, že zatím existuje pouze v německé verzi.

Kryštof Peršín

Literatura:

SACK, B.: *Maria Grollmuß 1896–1994. Biografische Annäherung und Erinnerungsnarrative*. Göttingen: Wallstein Verlag, 2023, 644 s. ISBN 978-3-8353-5372-5.

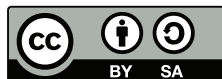
About the author

Kryštof Peršín

Masaryk University, Faculty of Arts, Department of Slavonic Studies, Brno, Czechia

krystofpersin@seznam.cz

<https://orcid.org/0000-0002-8423-8168>

This work can be used in accordance with the Creative Commons BY-SA 4.0 International license terms and conditions (<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode>). This does not apply to works or elements (such as images or photographs) that are used in the work under a contractual license or exception or limitation to relevant rights.

<https://doi.org/10.5817/OS2024-1-25>

Основы микро- и макроэкономики в новом современном учебнике для словацких учащихся в билингвальных и славянских гимназиях (и не только)

GAJARSKÝ, L. – GROMINOVÁ, A.: *Экономика*. Brno: Tribun EU, 2022, 126 s. ISBN 978-80-263-1746-3.

GAJARSKÝ, L. – GROMINOVÁ, A.: *Экономика*. Brno: Tribun EU, 2022. [CD-ROM]. ISBN 978-80-263-1747-0 (online).

В последние годы в Словакии появились оригинальные учебники или учебно-методические пособия по обучению РКИ и в специальных целях. К ним можно отнести новую публикацию «Экономика», изданную в 2022 году (в бумажном и электронном виде) в результате активного сотрудничества преподавателей кафедры русистики философского факультета Университета св. Кирилла и Мефодия в Трнаве с коллегами из Института русистики философского факультета Прешовского университета в Прешове, а также некоторыми педагогами, работающими в гимназии г. Врable и гимназии им. Ивана Горвата в Братиславе. Уже во введении настоящей рецензии хочется отметить, что вышеуказанный учебник не является единственным результатом активной работы коллег-русистов. В рамках грантового проекта KEGA č. 021 UCM-4/2020 «Составление учебников для русско-словацких профилей билингвальных и славянских гимназий» (Tvorba učebníc pre rusko-slovenské sekcie bilingválnych a slovanských gymnázií) была укомплектована уникальная серия учебников